

INSEMNAȚI LA BINGHAMTON*

30 iunie 1990. Vestea despre starea lui Ion mi-a adus o cumplită tristețe, o devastare sufletească. Tratamentul din Franța n-a avut efect. Este cumplit! Acest om în care se concentrează tot ceea ce a dat mai valoros țărănișmul acestei cîmpii aspre și pedepsitoare, introdusă în „circuit” probabil odată cu aceste comunități de oieri ungureni care au trecut de la oieritul pe arii întinse la oieritul pe loturi, pentru a părăsi apoi și această ocupație în favoarea agriculturii. Drama triplă a acestei lumi: de comunitate descălecată într-un mediu ostil, de oieri siliți de soartă să cunoască marea încercare a „nuclearizării” și probabil a conflictului „loturilor”, spre a „consuma” apoi acea teribilă dramă supra-accentuată de tragedia comunistă a lumilor țărănești. Toate aceste trei mari drame vor fi avut cumplite și tragice efecte asupra corpului celui mai însemnat dintre fiii acestei lumi de cîmpie. Sufletul a ieșit biruitor, dar corpul a fost biruit de nefericita presiune și teroare a unei istorii răsăritene care a concentrat atîta nedreptate și tragedie în mediul lumilor țărănești în mai puțin de un secol, încît „corpul” cu legile lui secrete de echilibru a cedat. Puritanismul și frumusețea morală a unei lumi, care n-a fost încovoiată și nu s-a prăbușit niciodată în mlaștina morală, a supra-accentuat tensiunea și presiunea corpului care ar fi fost îndreptățit la o minimă relaxare istorică după o atît de colosală greutate. N-a primit-o căci istoria a pus-o iarăși în cumpănă. Legile aspre ale acestei străvechi lumi morale au hotărît a salva cu orice preț înălțimea morală, lăsînd astfel deschis, deasupra urmașilor, cerul senin al valorilor morale. Ar fi putut să le lase drept moștenire mlaștina compromisului moral în care urmașii s-ar fi înecat generație după generație. Puterea de sacrificiu a acestei strămilenare lumi țărănești s-a concentrat în toată cumplita ei tragedie în acest om, destinat să preia în corpul și sufletul său toate presiunile pe care istoria le coboară din toate părțile asupra sufletului și asupra corpului omului reprezentativ al unei întregi clase sociale, al unui neam întreg.

Aceasta este paradigma tragediei românești. Dar Dumnezeu îl va ocoli cu paharul acesta pe cel înzestrat să slujească dreptatea în chip țărănesc. Poate că va coborî îndurarea sa asupra celui care a pus, întotdeauna, mai presus de sine, o idee și o entitate obștească. Ideea biruinței aspre și neîndurătoare a Legii drepte în lume și imaginea unei lumi lovite de toate blestemățiile istoriei, silită să întirzie în anonimatul cîmpiei și al vîntului, dar neîncovoiată și neîntoarsă niciodată în Drumul ei spre supremația Legii morale.

* Din „Cu fața spre Bizanț (Jurnal american)”

10 iulie 1990, marți. Sint destrămat de durere. Am aflat că Ion este pe sfârșite, că toți se elatină de elipa durerii. Tot ceea ce mă înconjoară, tot ceea ce mi se întâmplă, mi se înfățișează a fi dovada unui Egoism cosmic de colosale proporții și de insuportabilă desfășurare. Cei ce rămân vor sta mai departe în aceeași deșartă alergare după varietate și plăcere. Clătinarea unei unde cosmice provocată de tragedia destrămare a unei vieți desăvârșite nici nu-i atinge. Nici nu ne atinge. Unda morții este preluată cu o monstruoasă indiferență de marea undulație a egoistei vieți. Schopenhauer avea dreptate: viața este expresia supremă a Egoismului și totuși cât de cumplită este iluzia vieții, câtă minciună și falsitate poartă în ea. Câtă cantitate de viață se află în slujba minciunii, a convențiilor, a crimei, a uritului, a tuturor mistificărilor, a falsului, din tot ceea ce se mișcă, a eșecurilor, a oarbei risipiri?! Cum să nu vezi că de prea multe ori viața este un prilej al minciunii și al risipirii, că este distribuită spre a fi risipită confirmând în forme perverse Legea a doua a termodinamicii. Viața este locul destrămării și al biruinței polimorf-perverse a morții. Arareori cineva reușește să facă din energia vieții lucrare și operă de artă transfigurând vitalitatea în ocazie a marii sărbători cosmice, a înfloririi și confirmării vieții. Un prilej de colosală desfășurare urcătoare, o scată de proporții luminos-urcătoare spre marea întâlnire a culturii cu Natura, a Cosmosului cu Istoria, a Principiului cu Regula, a Maximei cu fluxul vital etc., etc. Un asemenea om a fost Ion. O colosală durere, o insuportabilă pustiire rămâne după trecerea lui. Nimic nu-i mai trist pe lume decât sfârșitul celor ce s-au săvârșit întru biruința maximei obiectivități cosmice. Acel om este aidoma unei Troițe, este loc de durere și de cinstire. Dar cum să istovești tristețea și pustiul nedreptei sale luări de pe lume?! Un frig cosmic mă pătrunde, o dezastruoasă slăbiciune, un sentiment al neputinței în fața valului vieții care mă poartă mai departe, în întregul ei Egoism. Simt enorma ruptură dintre Suflet și Instinct, dintre fluxul vieții și fluxul sufletesc, dintre Soma și Pnema. Cât poate trăi cineva astfel? Cum să împaci ceea ce se rupe cu moartea aceluia în care ai cercetat chipul și figura Omului exemplar?! Cum să mai așezi împreună Durerea și plăcerea? Cum să mai cazi în risipa simtuala când o insuportabilă tensiune morală te ține suspendat în răspunderea de Nedreapta distribuire a potențelor cosmice?! Când trebuie să ieși cu tine și înlăuntrul tău tot golul colosal lăsat în lume prin stingerea acestui Om?! Cum să mă spăl vreodată de Rușinea acestei slăbiciuni prin care mă văd cedând aceluiași abandon în care-au căzut și ceilalți: abandonul în fața morții văzute ca un eveniment în cotidian?! Și totuși, Doamne!, ce să faci?! Ce poate face cel ivit pe lume să ducă prin lume dureri și bucurii, lucruri mari și lucruri meschine, avînd proba că nimic prin sine nu pare a sta într-o singularitate care să i se potrivească doar lui?! Doamne, fă ca omul să-și biruie moartea! Mă elatină gîndul morții sale dar mă ține în echilibru și speranță iluzia vieții. Cu ea merg, Doamne, pe drumul acesta cerînd din răspuțeri fatalității să nu-și pronunțe Dezastrul căci n-am putere să preiau vreodată golul aceluia ce ar urma el să ne confirme pe toți, salvînd ceva din ceasul unei generații atît de triste și de nenorocoasă.

11,30 noaptea, 6,30 la București. Vestea Ginei despre bunul Ion Ungureanu m-a cutremurat. Cîtă cruzime stă în legile vieții! Ce-a fost acest fiu de țăran din marea întindere a Teleormanului! Plecat să poarte prin lume asprimea, austeritatea și omenia țărănească, el s-a mișcat parcă spre a culege confirmări din toate zările pentru mica omenire, care, în smerenia ei, stă pîtită într-un colț de cîmpie. O lume mică dar cît de puternică în fața urgiilor și a istoriei! Și tocmai omenirii acesteia, compusă din lumile smerite ale cîmpiilor, ajunsă la clipa unei teribile nevoi de semne și confirmări întoarse din zarea lărgită, tocmai oamenilor acestora soarta să le retragă bunăvestirea nedrept curmatului Mesager! Azvîrlindu-i iarăși în cruda și marea indiferență a lumii. Biată familie și biată așezare! Cîtă durere și cîtă nedreptate! Va trece clipa și totul va prelua chipul unei aduceri aminte. Dar ce amintire! Ce teribilă părere? Cîtă imensă tărie stă într-o părere! Căci o aducere aminte este o părere. Ce lucru grav! Cînd vremurile se schimbă, se petrec și asemenea mari pierderi profund iraționale, tragice și nedrepte. Să fie aceasta tragică și fatala vamă a schimbării vremurilor?! Să fi știut, din străvechimea lor, un asemenea lucru teribil, geto-dacii?! Atunci cînd, la clipă de cumpănă, consimțeau să-l piardă pe cel mai bun, mai drept, și mai frumos dintre ei, care devenea un Mesager sfințit al tuturor, fără excepție.

Realul : ceea ce este mereu aici, omniprezența, nemijlocitul și mijlocirea. „Trans-realul” : ceea ce fiind mereu și definitiv *dincolo* este sistematic și constitutiv *aici* (dincoace). O trăsătură semnificativă a trans-realului este natura lui „absenteistă”. Măsura „realității” lui este absența. Transrealul este ceea ce ne însoțește peste tot, fiind pretutindeni absent.

Faptul-de-a-fi-absent este deci o trăsătură esențială a transrealului, pe lângă natura sa *învăluitoare*. Căci el, deși nu se află nicăieri, vine de pretutindeni asupra noastră cu o putere nebiruită. *Învăluire* și *absență*, iată cele două trăsături fundamentale ale transrealului. Transrealul n-are nici măcar realitate mijlocită (cum are sinteza lui Hegel), ci este pur și simplu, un fel de absență care învăluie deopotrivă ceea ce se manifestă nemijlocit și ceea ce se manifestă mijlocit : actualul și posibilul, deopotrivă, stau sub puterea acestei învăluiri în așa fel încît ceea ce stă ca simplă învăluire a unui lucru, se dovedește a fi chiar interioritatea lui cea mai profundă, ascunsă chiar și de sine însăși, ei însăși. Cînd îi e dat acestui lucru să se întilnească cu miezul său?! Cine știe? Un lucru însă este clar : cînd stă despărțit de miezul său, ca de ceva care este mai profund și mai adevărat în el, atunci miezul acela nu-l părăsește căci stă ca ceea ce-l învăluie cu absența lui cea mai de seamă, cea care este adevăr, perfecțiune etc. În acele momente, el „știe” că ceva adevărat vine spre sine, ca de departe, aidoma unui trimis. Cine și ce? Viața? Moartea? Acel trimis vine pe zvon de vînt, de ploaie, de seară, de răcoare, de geană, de umbră și de părere mai ales. Pînă cînd, la un moment dat, într-o clipă anume, nu mai vine de loc. Ce este atunci și cum este, nu știe decît bunul Dumnezeu.